

ФАКУЛЬТЕТ АРХІТЕКТУРИ

Кафедра архітектурного проектування

Студентка II курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти

ПІНЧУК Вероніка Віталіївна

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ГОТЕЛЬНИХ СПОРУД У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ НА СКЛАДНОМУ РЕЛЬЄФІ

Кваліфікаційне наукове дослідження другого (магістерського) рівня вищої освіти
Спеціальності 191 – Архітектура та містобудування ОНП «Архітектура будівель і споруд»

Науковий керівник: Лариса СКОРИК, *кандидатка архітектури, професорка*
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Тема дослідження: Специфіка формування готельних споруд у міському середовищі на складному рельєфі.

Мета дослідження: Визначити специфіку формування готельних споруд у міському середовищі на складному рельєфі.

Предмет дослідження: специфіка формування готельних споруд у міському середовищі на складному рельєфі.

Об'єкт дослідження: готельні споруди.

Завдання дослідження:

- 1) Проаналізувати джерельну базу з теми проектування готелів на складному рельєфі, враховуючи вітчизняний та зарубіжний досвід.
- 2) Визначити типологічні особливості готелів у сучасному містобудівному контексті, з урахуванням функціонального призначення та розміщення.
- 3) Дослідити принципи об'ємно-просторового вирішення готельних комплексів у складних ландшафтних умовах.
- 4) Розробити підходи до гармонійної інтеграції готельної забудови в природне та архітектурне середовище.
- 5) Оцінити вплив архітектурно-композиційних рішень на сприйняття готельної споруди у контексті оточення.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Публікації у наукових фахових виданнях України:

- Скорик Л., Пінчук В. (2025). «Формування готельних споруд в історичному міському середовищі на складному рельєфі». Передано до редакції Вісника НАОМА.
- Скорик Л., Пінчук В. (2025). Планувальні принципи організації велосипедної інфраструктури великих міст України на прикладі Києва. Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, (1), 36–40. <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2024-1-5>

Інші публікації, матеріали конференцій та тези доповідей:

- 1. Пінчук В. Інновації в архітектурі та дизайні: збірник матеріалів. Тези доповіді IV Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації в архітектурі, дизайні та мистецтві: до 150-річчя Олександра Вербицького». Київ:збірник матеріалів / М-во культури та інформаційної політики України М-во освіти і науки України, Національна акад. образ. мист-ва і арх-ри [за ред. О.А. Трошкіної]. Київ: НАОМА 2025.

РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ РЕАЛІЗОВАНИХ ПРОЄКТНИХ РІШЕНЬ ГОТЕЛІВ У МІСЬКІЙ ЗАБУДОВІ НА СКЛАДНОМУ РЕЛЬЄФІ

1.1. Постановка проблеми:

- Будівництво в місті стає дедалі складнішим завданням, часто доводиться обирати ділянки, які становлять справжній виклик для архітекторів та інженерів.
- Складнощі, які виникають в процесі розташування нових споруд в умовах щільної забудови населених пунктів в першу чергу пов'язані з браком вільних площ в центральних районах міст.
- Слід враховувати реальний брак територій в центральних зонах міст не тільки у зв'язку з їх інтенсивною забудовою, а й зі складними умовами рельєфу і ландшафту, що потребує вдосконалення складеної містобудівної ситуації та пристосування ландшафтного середовища.

1.2 Огляд останніх досліджень та публікацій, що стосуються даної теми

- В процесі проектування архітектор використовує будівельні норми (ДБН), правила, стандарти та чітко окреслені і погоджені містобудівні обмеження, розроблені профільними науково-дослідними інститутами. Важливим для нашого дослідження є ДБН «Захист від небезпечних геологічних процесів», а також ДБН «Будинки і споруди. Готелі», ДБН «Планування та забудова територій»
- Серед праць, які лиш частково висвітлюють окремі аспекти зазначеної проблеми: посібник С. Лінди «Архітектурне проектування громадських будівель і споруд», навчальний посібник; Л. Блідні «Архітектурне проектування будівель і споруд тимчасового колективного проживання»; монографія І. Гирича «Київ у ХІХ – на початку ХХ століття: історико-архітектурні аспекти»; статтю І. Ксенофонтової «Основні архітектурні прийоми, що використовуються при будівництві в умовах складного рельєфу та способи будівництва на рельєфі»

- Також роботи: Ю. Хараборської та П. Сушко «Деякі особливості будівництва нових об'єктів в історичному середовищі (на прикладі Києва)»; «Вплив масштабності на проектування нових форм в історичному середовищі» статтю в співавторстві О. Трошкіної та М. Ковали; С. Риндюк, М. Максименко та К. Ліпковська «Архітектурно-планувальна організація готельних споруд».
- Головним джерелом наукової праці став посібник Френсіса Д. Чиня «Архітектура. Форма, простір, композиція», в якому розглянуто особливості формотворення та просторової організації приватних та громадських споруд, включно з готелями.

1.3. Аналіз реалізованих вітчизняних та зарубіжних проєктних рішень готелів на складному рельєфі.

- У міському середовищі нова забудова може як органічно вписуватися в існуючу структуру, так і контрастувати з нею, акцентуючи свою сучасність. Важливими факторами є масштаби, ритміка фасадів, текстури матеріалів і просторові зв'язки, що визначають сприйняття будівлі в контексті міста. Деякі проєкти прагнуть стилістично доповнити навколишню архітектуру, використовуючи подібні пропорції та матеріали, тоді як інші створюють контрастні акценти, що формують нові візуальні домінанти.
- Аналізуючи вітчизняний досвід будівництва готелів, варто виокремити три великих центри готельної індустрії: Київ, Львів та Одесу.
- У світовій практиці готельна індустрія розвивається під впливом урбаністичних, економічних та культурних чинників. Проєктування готельних комплексів у великих містах на складному рельєфі залежить від їхнього функціонального призначення, інтеграції в міське середовище та сучасних тенденцій архітектури.

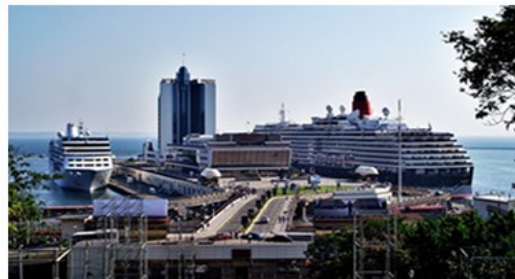
Іл. 1. 1. Готель «Прем'єр Палац»

Іл. 1.2 Готель «Експрес»

Іл. 1.3 Багатофункціональний комплекс «H-Tower» з готелем «Гільтон»

Іл. 1.4. Готель "Кемпінські" – "Одеса".

Іл. 1.5 . Готель Шато-Фронтенак

Іл. 1.6. Hotel Mirador de Dalt Vila

Іл. 1.8. Готель Shimao Wonderland Intercontinental

Іл. 1.9 Katikies Hotel

1.4 Висновки до розділу:

Проектування готельних будівель у міському середовищі зі складним рельєфом потребує комплексного підходу:

- Оптимізація використання території.
- Гармонійна інтеграція у природний ландшафт
- Стійкість та адаптивність конструкцій.
- Енергоефективність та екологічність.
- Транспортна доступність.

Досвід реалізації готельних проєктів у містах з вираженим рельєфом, таких як Київ, Львів та Одеса, демонструє, що ефективне використання природного середовища у поєднанні з сучасними технологіями дозволяє створювати комфортні, функціональні та привабливі архітектурні об'єкти. Досвід закордонного проектування свідчить про ефективність використання каскадних рівнів, підпірних стін і багатоярусних терас, що дозволяє не лише забезпечити стійкість конструкцій, але й створити унікальні панорамні види, органічно вписуючи будівлю в природний ландшафт та міську структуру.

РОЗДІЛ 2. ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГОТЕЛІВ У МІСТОБУДІВНОМУ КОНТЕКСТІ

2.1. Аналіз містобудівних особливостей на ділянці проектування.

Рис. 2.1. вул. Флорівська

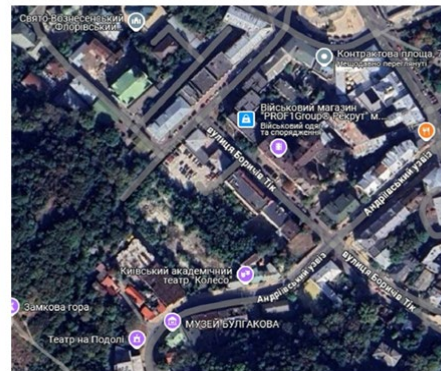

Іл. 2.2. Флорівський монастир

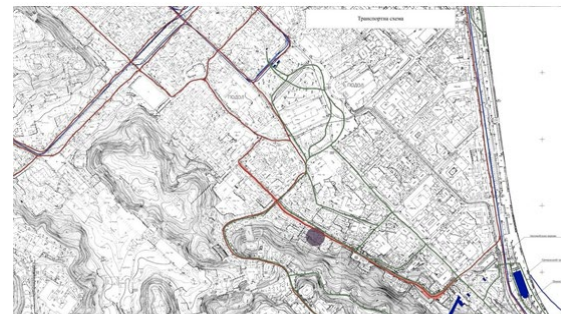

Іл. 2.3 Церква Богоматері Пирогощі.

В контексті обраної теми дослідження автором розроблено проєктну пропозицію для зведення готелю у міській забудові Києва на складному рельєфі в Подільському районі на вулиці Флорівській, одній із давніх вулиць Подолу, яка після великої пожежі 1811 року стала частиною нового планування.

Іл. 2.4. Карта місцевості.

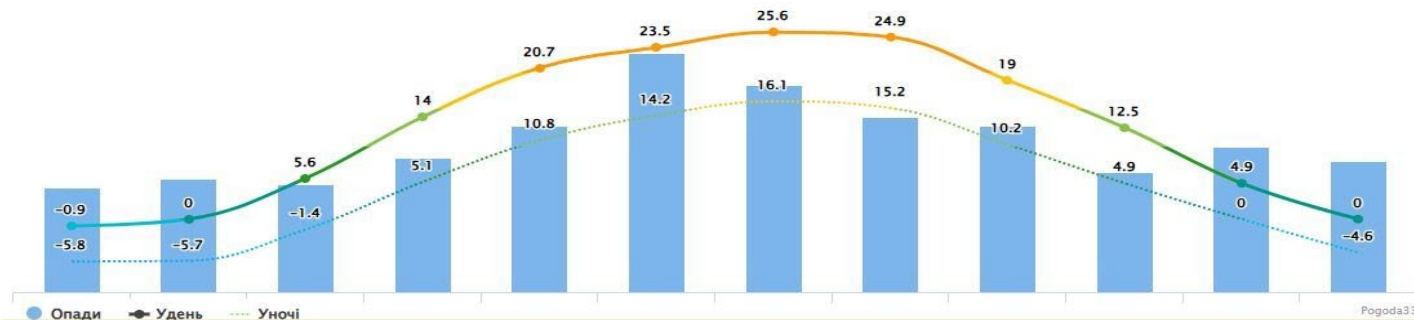
Іл. 2.5 Схема транспортних та пішохідних зв'язків

Флорівська вулиця — затишна та малотранзитна, але добре сполучена з основними транспортними артеріями Подолу. Найближчі магістралі — Набережно-Хрещатицька вулиця, що проходить вздовж Дніпра та забезпечує зв'язок з мостами та Поштовою площею, а також Верхній та Нижній Вали, які утворюють транспортний коридор через Поділ.

Середня температура повітря в Києві, °C

	Січ	Лют	Бер	Кві	Тра	Чер	Лип	Сер	Вер	Жов	Лис	Гру
Удень	-1	0	6	14	21	24	26	25	19	13	5	0
Уночі	-6	-6	-1	5	11	14	16	15	10	5	0	-5
За добу	-4	-3	2	9	16	19	21	20	14	8	2	-2

Метеограма середньорічних температура та опадів

Самий теплий місяць **Липень**: середня температура вдень 25.6°C, уночі 16.1°C

Самий холодний місяць **Січень**: середня температура вдень -0.9°C, уночі -5.8°C

Найбільше опадів випадає в **червні**: 82 мм

Найменша кількість опадів - в **січні**: 36 мм

Клімат Києва помірно континентальний, і на нього значно впливає річка Дніпро. Завдяки її субмеридіональному розташуванню в межах міста виникає бризове перенесення повітря. Вдень різниця температур між водою та суходолом створює потоки свіжого вологого повітря до міста.

Середньорічна температура повітря в Києві становить +8,9...+11,9 °C. У центрі міста взимку температура зазвичай на кілька градусів вища, ніж на околицях, через щільну забудову. Кліматична тривалість зими — від 90 до 120 днів.

2.2. Особливості містобудівного розміщення готелів

При проектуванні генерального плану готелю необхідно враховувати низку важливих завдань, що забезпечують функціональність, комфортність та естетичну привабливість об'єкта:

- Вивчення рельєфу
- забезпечення належної транспортної організації території
- організація функціонального зонування ділянки
- Розробка композиційного рішення
- забезпечення достатньої інсоляції
- забезпечення належного рівня безпеки та ефективної інженерної інфраструктури
- екологічний підхід у проектуванні та благоустрій території

Типи готелів та призначенням Та сукупністю функцій:

- Туристичні готелі
- Курортні готелі
- Апарт-готелі
- Готелі-бутики
- Хостели
- Мотелі
- Казино-готелі
- Релакс та спа-готелі
- Історичні та тематичні готелі
- Готелі загального типу

Категорія готелів за рівнем комфорту та комплексом послуг:

1 «зірка»	призначені для короткочасного проживання з мінімальним набором послуг. Функціонально-планувальна структура передбачає мінімальні зони обслуговування – рецепцію, кімнату для персоналу та комори.
2 «зірки»	є покращеним варіантом однозіркових готелів і пропонують базовий комфорт за помірну ціну. Функціонально передбачені: Ресепшн з зоною очікування, міні-бар або кафе для сніданків, приміщення для зберігання багажу, можливі зони для проведення ділових зустрічей або конференцій
3 «зірки»	найпопулярніша та категорія. Включає рядові готельні комплекси, готелі великих і дрібних мереж, незалежні готелі та цікаві дизайнерські готелі. Функціональні зони: паркування або гараж, розраховані на кількість місць, не менше 20% від номерного фонду; перукарню, бар/ресторан; всі номери з окремими санвузлами; одномісні номери (площа 10 кв. м) або двомісні (14 кв. м); конференц-зал, обладнаний необхідною апаратурою
4 «зірки»	високий рівень комфорту і ширший спектр послуг. Готель має лише незначні відмінності від 5-ти зіркового. У доповнення до вище перерахованих послуг включено: сауну та косметичний кабінет; ресторан з декількома залами; площа одномісних номерів 16 кв. метрів, двомісних – 20 кв. метрів; санвузли з ванною (не душовою кабінкою)
5 «зірок»	найвищий рівень комфорту та обслуговування. Архітектурно - це комплекси з ексклюзивним дизайном і виразною естетикою. Номерні простори (від 30 м²), з елітними оздоблювальними матеріалами, сучасним технічним оснащенням, панорамними вікнами та приватними балконами або терасами. Присутні апартаменти та люкси з окремими вітальнями, кухнями та декількома спальнями. Функціонально-планувальна структура включає: лобі з лаунж-зоною, ресторани високої кухні, СПА-комплекси, басейни, фітнес-центри, конференц-зали, бізнес-центри та переговорні кімнати, зони відпочинку на даху або в саду. Такі готелі часто розташовуються в центральних частинах міст .

2.3. Основні засади функціональної організації готелів

Функціональна організація готелів — це система взаємопов'язаних структурних елементів, яка забезпечує ефективне надання послуг гостям, раціональне використання ресурсів та досягнення високого рівня обслуговування. До складу функціональних зон готелів входять:

- Приймально-вестибюльна
- Житлова
- Культурно-дозвільна
- Оздоровча
- Побутового обслуговування
- Підприємств харчування
- Адміністрації
- Обслуговування готелю

При проєктуванні готелю важливим є розміщення ліфтів. Місця їх розташування мають забезпечувати найкоротші шляхи потрапляння до номерів.

2.4. Висновки до розділу:

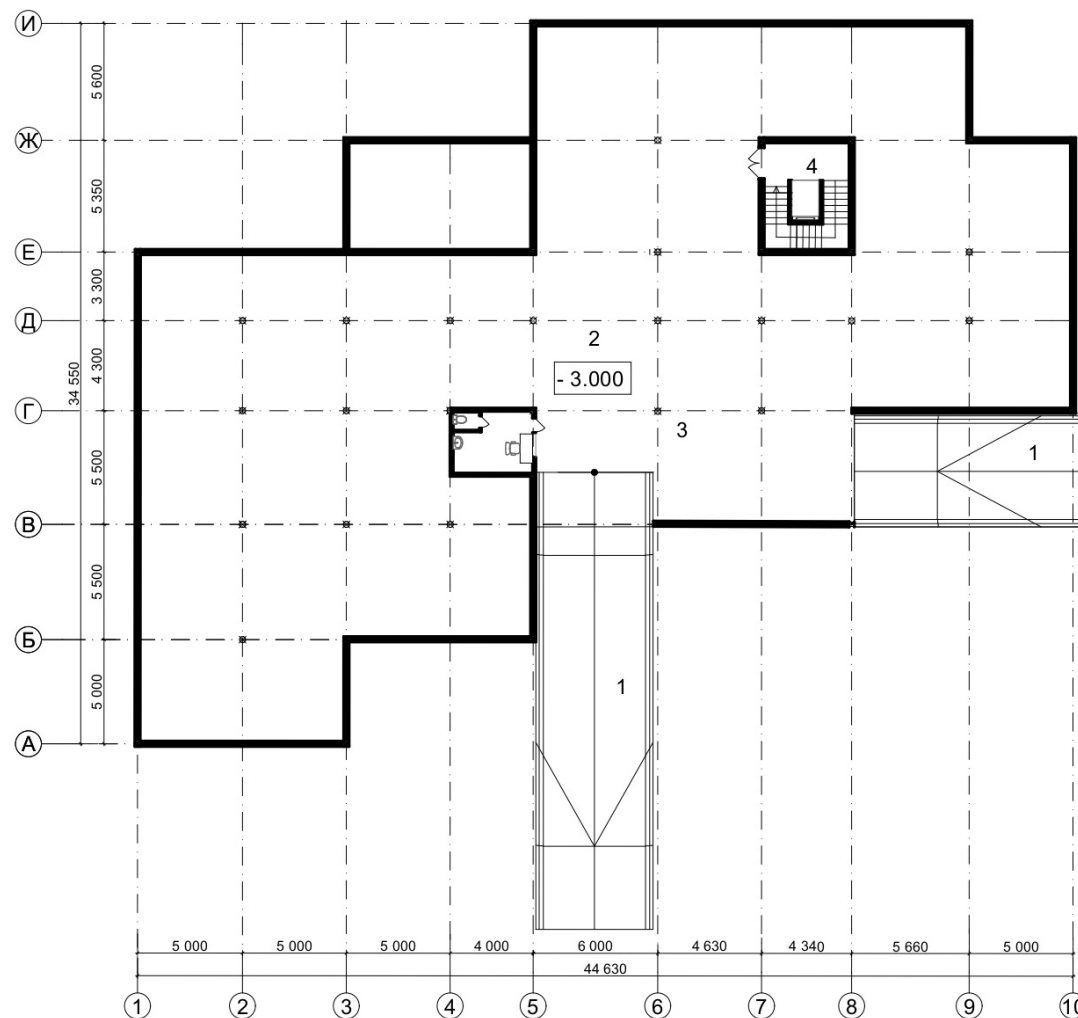
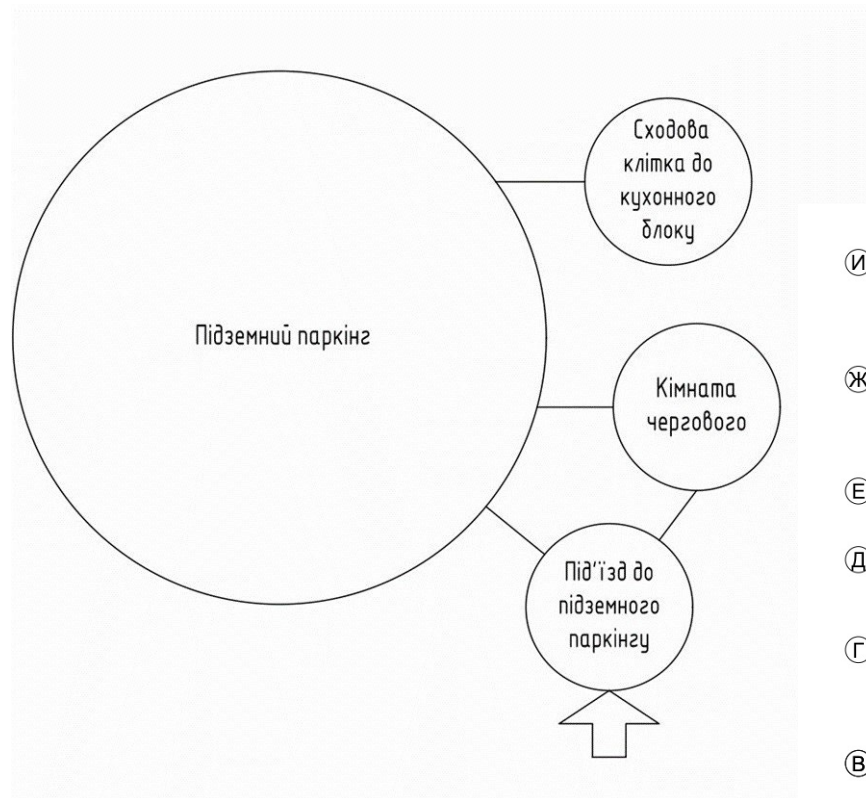
- Функціональна організація готелів ґрунтується на раціональному зонуванні приміщень, що забезпечує зручність для гостей та ефективність роботи персоналу. Чіткий поділ на громадські, житлові, адміністративні та технічні зони дозволяє оптимізувати внутрішні процеси та покращити якість обслуговування.
- Містобудівна організація готелів значною мірою залежить від характеру навколишньої забудови, транспортної доступності, соціальної інфраструктури та ландшафтних особливостей території. Аналіз ділянки на вул. Флорівській виявив низку містобудівних факторів, що впливають на проектування готелю.
- Таким чином, проектування готелів у міському середовищі є складним і багатофакторним процесом, що потребує комплексного підходу. Врахування типологічних особливостей, функціональної організації та містобудівних чинників забезпечує ефективність використання простору, комфортність середовища для гостей та органічну інтеграцію готельних комплексів у міську структуру.

РОЗДІЛ 3. ЗАСАДИ ОБ'ЄМНО-КОМПОЗИЦІЙНОЇ ГАРМОНІЗАЦІЇ НОВИХ СПОРУД ГОТЕЛІВ ІЗ НАВКОЛИШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ

3.1. Методологічні засади формування архітектурно-планувальної структури готельних комплексів у контексті сучасних урбаністичних тенденцій

Основна мета проектування полягає у створенні комфортного та естетично привабливого об'єкта, що відповідає сучасним вимогам якості та комфорту. Для досягнення цього необхідно пройти кілька етапів, кожен з яких має свої особливості та завдання:

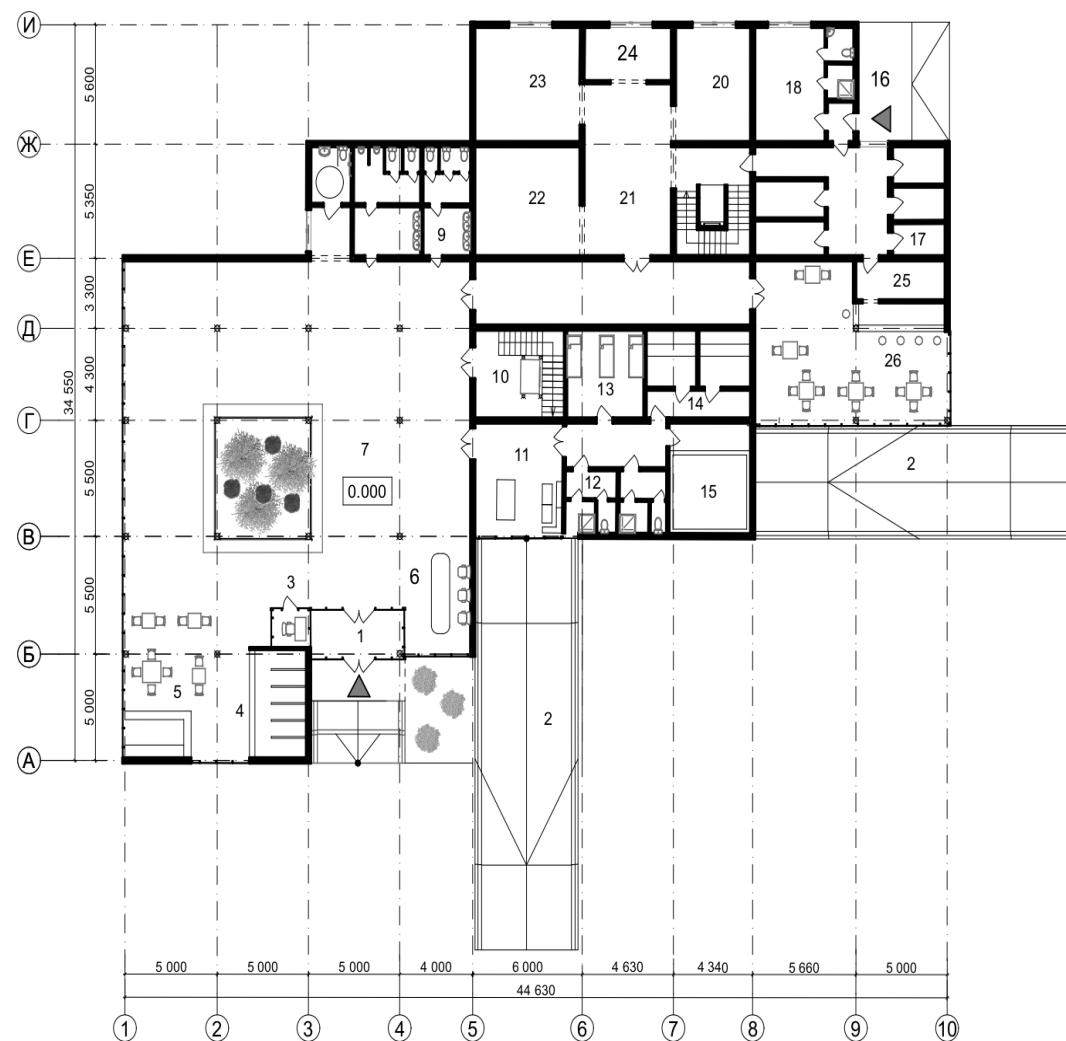
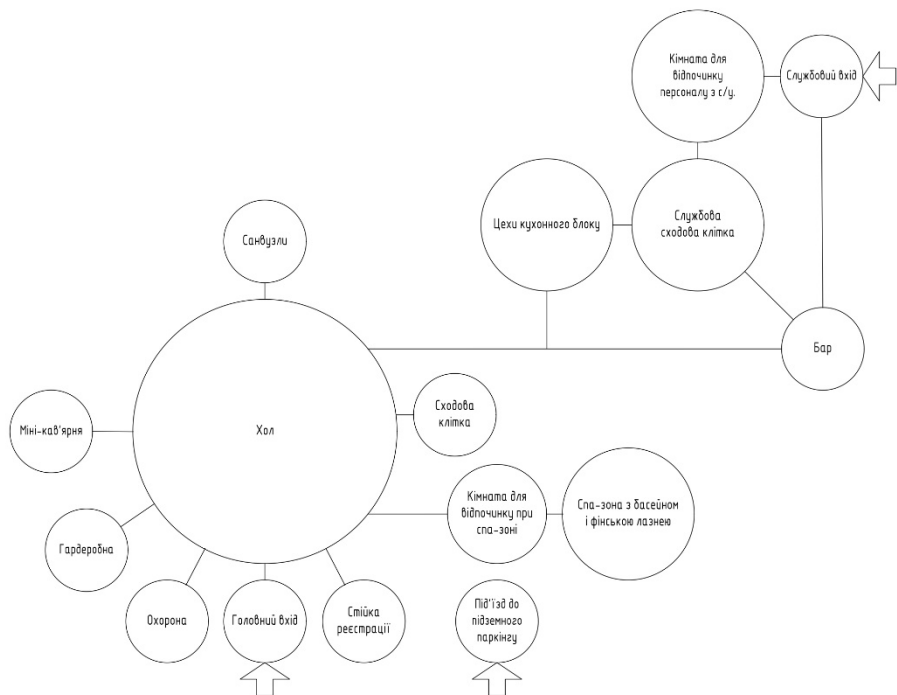
- Підготовчий етап
- Концептуальне проектування
- Планувальне зонування
- Технічне проектування
- Розробка фасадів
- Економічне обґрунтування проекту
- Авторський нагляд за будівництвом та введення об'єкта в експлуатацію

План -1 поверху на відмітці - 3.000 М 1:250

Експлікація:

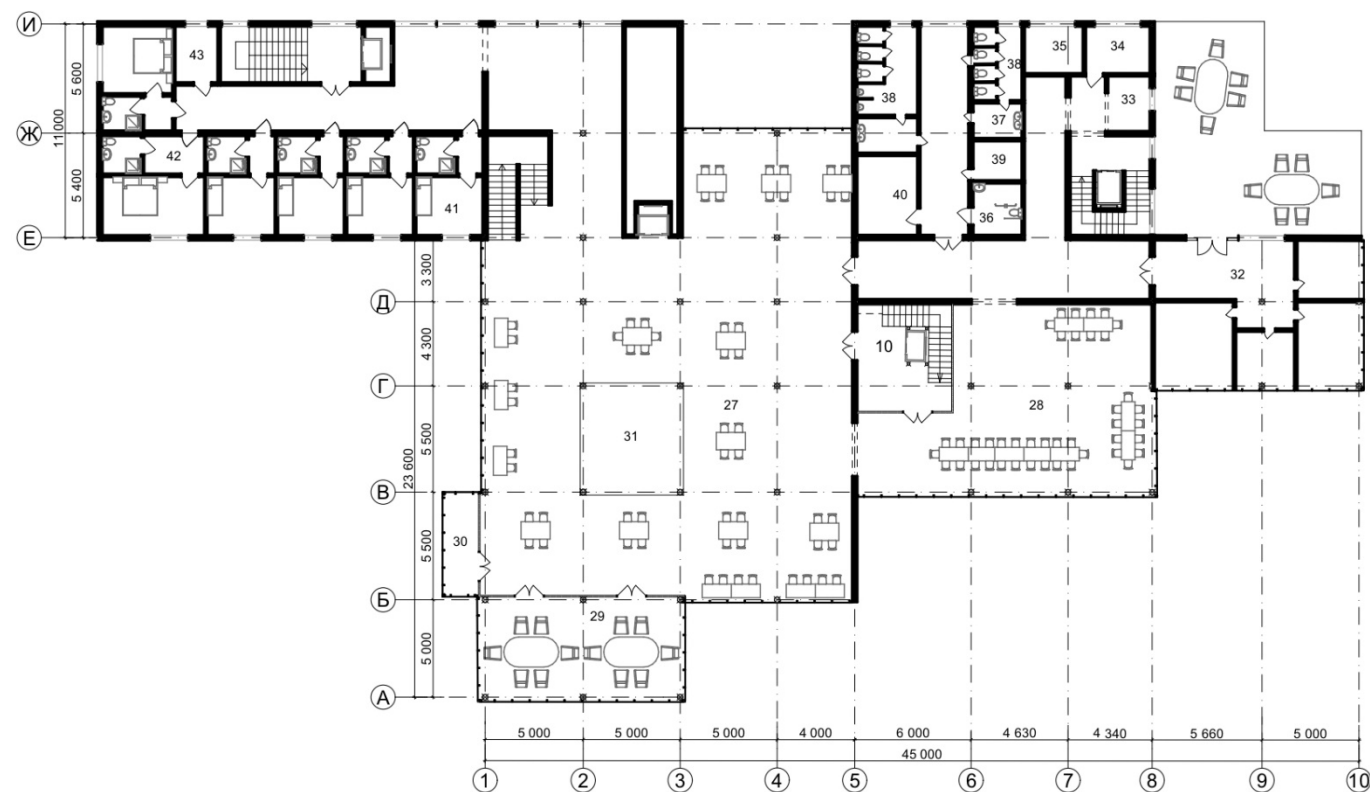
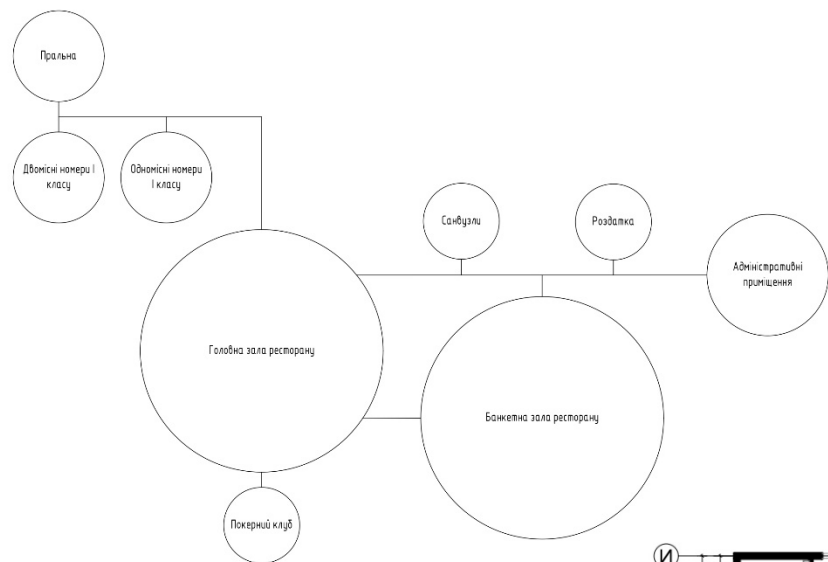
1. Під'їзд до підземного паркінгу
2. Підземний паркінг
3. Кімната чергового.
4. Сходова клітка до кухонного блоку.

План 1 поверху на відмітці 0.000 М 1:250

Експлікація приміщень 1 поверху

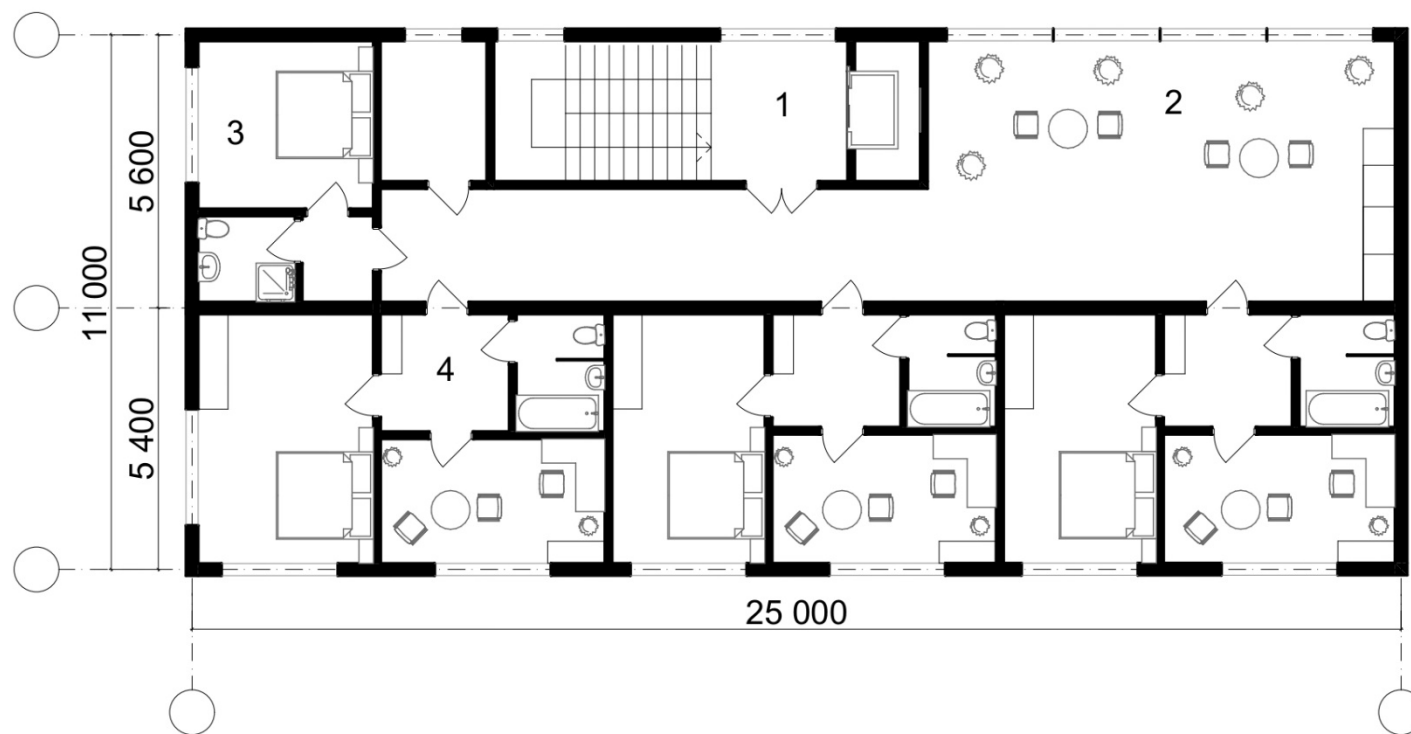
1. Головний вхід.
2. Під'їзд до підземного паркінгу
3. Охорона
4. Гардеробна.
5. Міні-кав'ярня.
6. Стіпка реєстрації
7. Холл.
8. Зимовий сад
9. Санвузли
10. Сходові клітки.
11. Кімната для відпочинку при спа-зоні
12. Санвузли з душовою.
13. Спа-салон.
14. Фінська сауна.
15. Басейн.
16. Службовий вхід.
17. Комори та допоміжні приміщення.
18. Кімната для відпочинку персоналу з с/у.
19. Службова сходові клітка.
20. М'ясо-рибний цех.
21. Гарячий цех.
22. Кондитерський цех.
23. Холодний цех.
24. Кабінет шеф-кухаря.
25. Підсобне приміщення при барі.
26. Бар.

План 2 поверху на відмітці +3.000 М 1:250

Експлікація приміщень 2 поверху:

- 27. Головна зала ресторану.
- 28. Банкетна зала ресторану.
- 29. Покерний клуб.
- 30. Лоджія.
- 31. Атріум.
- 32. Адміністративні приміщення.
- 33. Роздатка.
- 34. Сервізна.
- 35. Мийна.
- 36. Санвузол для МГН.
- 37. Тамбур з умивальниками.
- 38. Санвузол.
- 39. Комора.
- 40. Кімната матері і дитини.
- 41. Одномісні номери I класу.
- 42. Двомісні номери I класу.
- 43. Пральня.

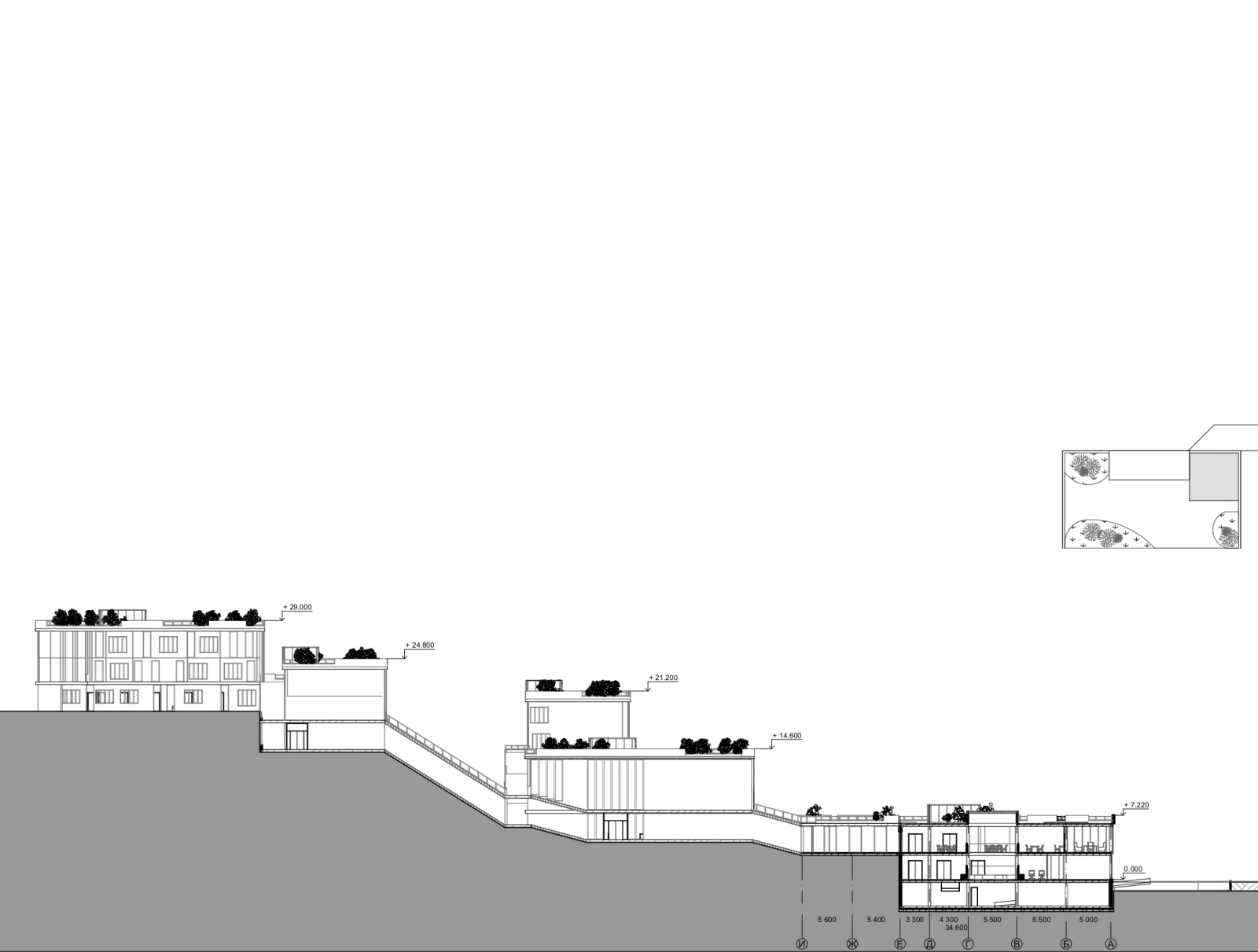

Експлікація:

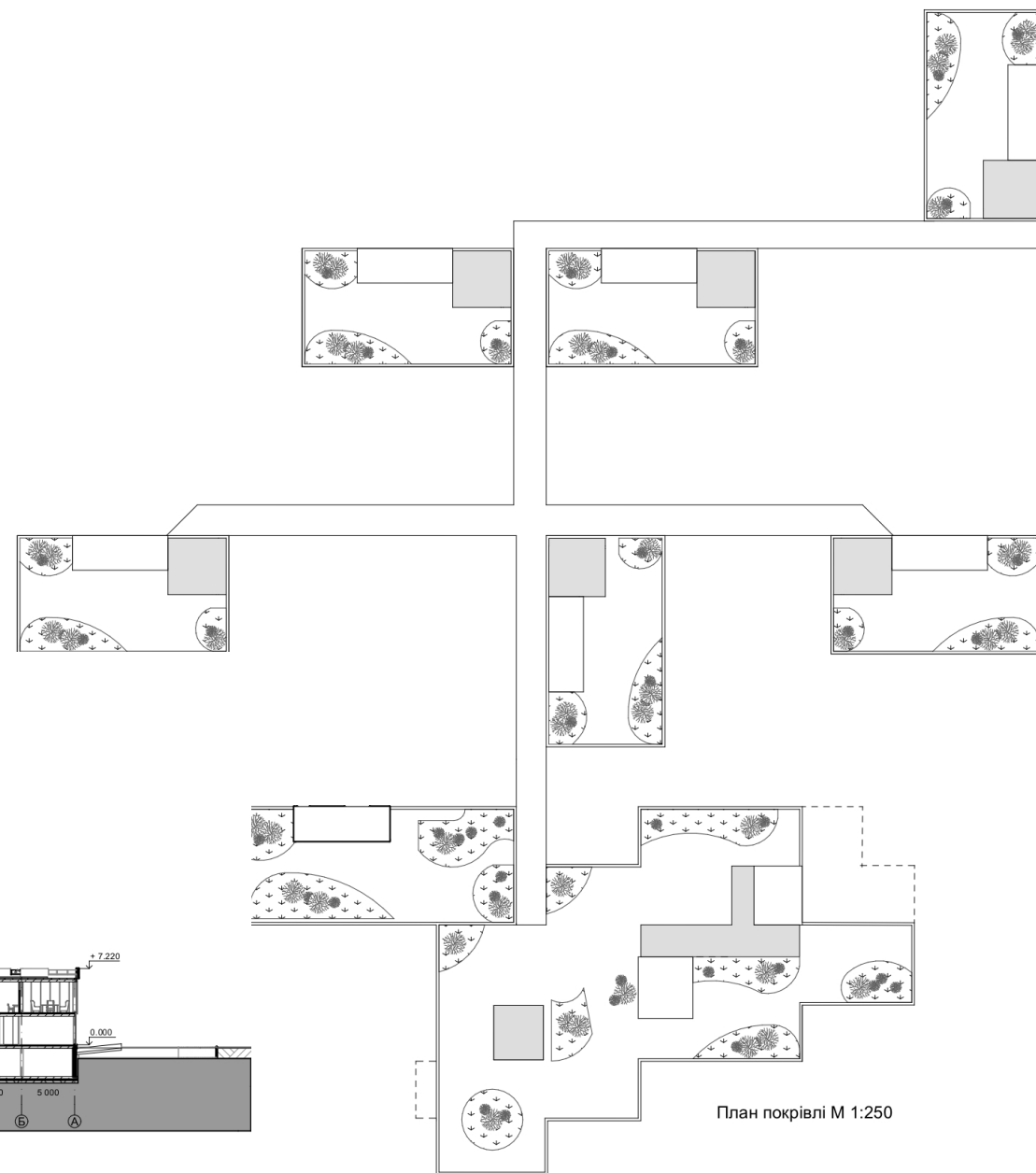
1. Ліфтово-сходовий вузол.
2. Зона відпочинку у загальному холі.
3. Двомісний номер 2 класу.
4. Двомісний номер 1 класу.
5. Складська комора.

План блоку на відмітці + 27.000

М 1:100

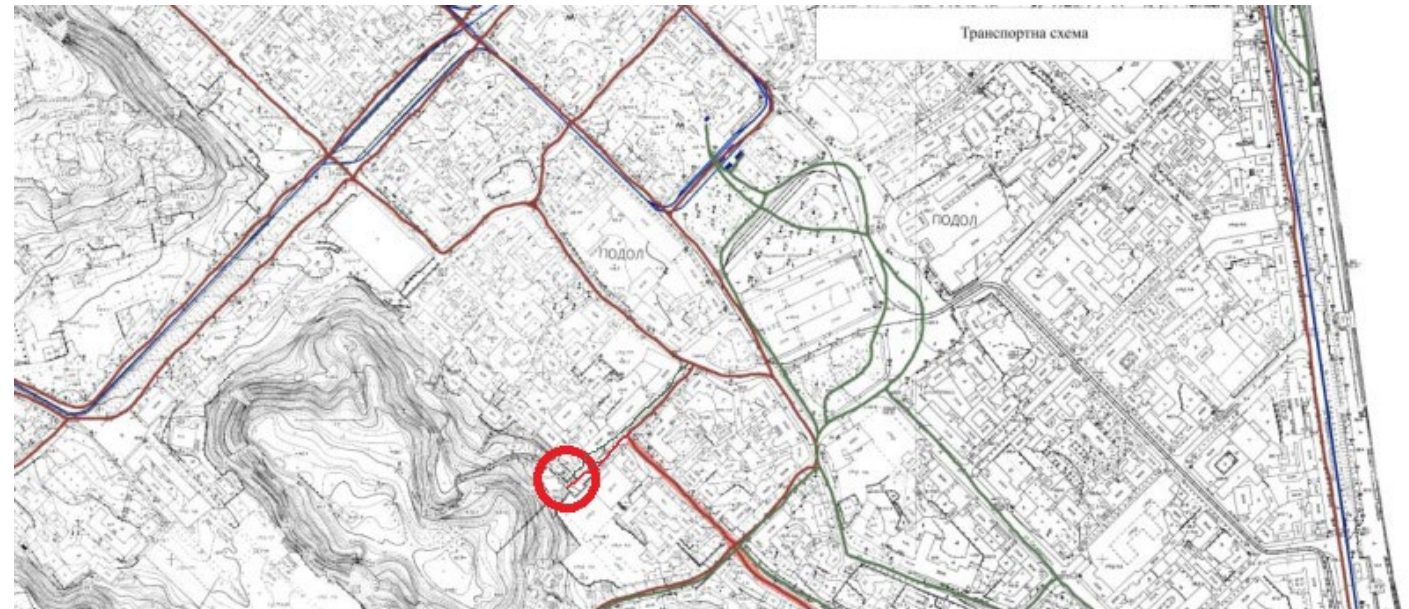
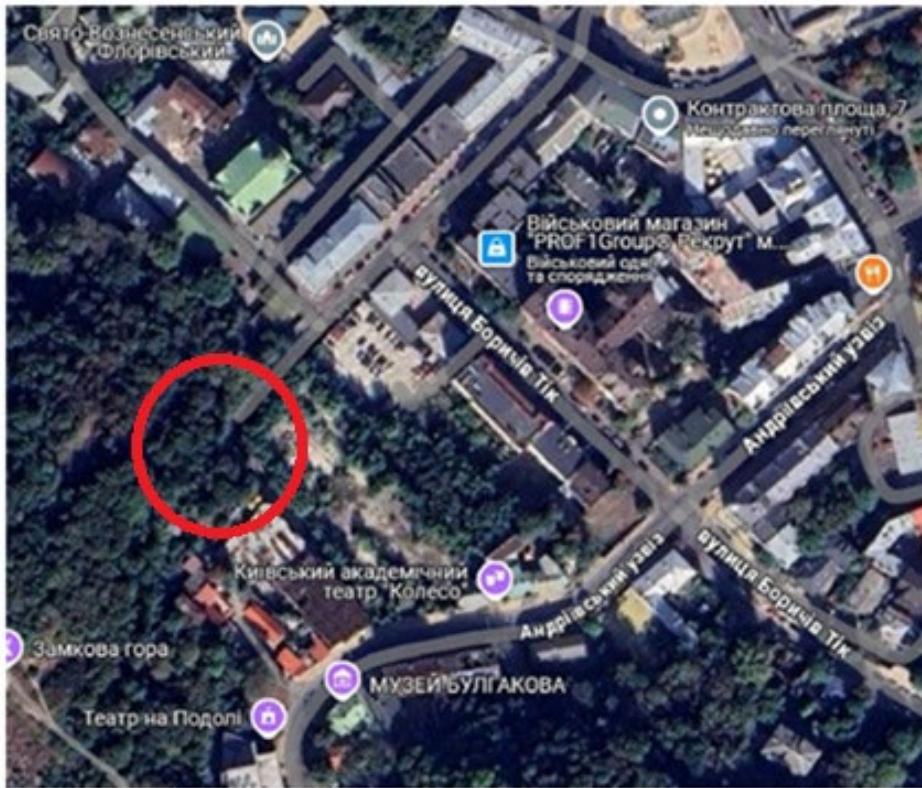
Розріз 1-1 М 1:400

План покрівлі М 1:250

3.2. Об'ємно-просторовий взаємозв'язок готелю із природним та архітектурним оточенням

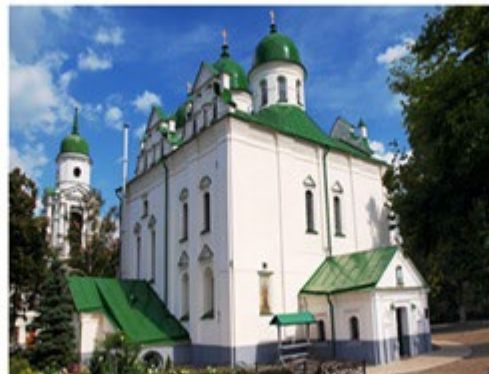
Складена забудова вулиці – це стала структура, що не терпить втручань у матеріальну субстанцію та гармонійного доповнення силуету. Запропоноване розташування будівлі враховує доступність, але разом з тим - належну відстань від транспортних мереж.

Іл. 2.4. Карта місцевості.

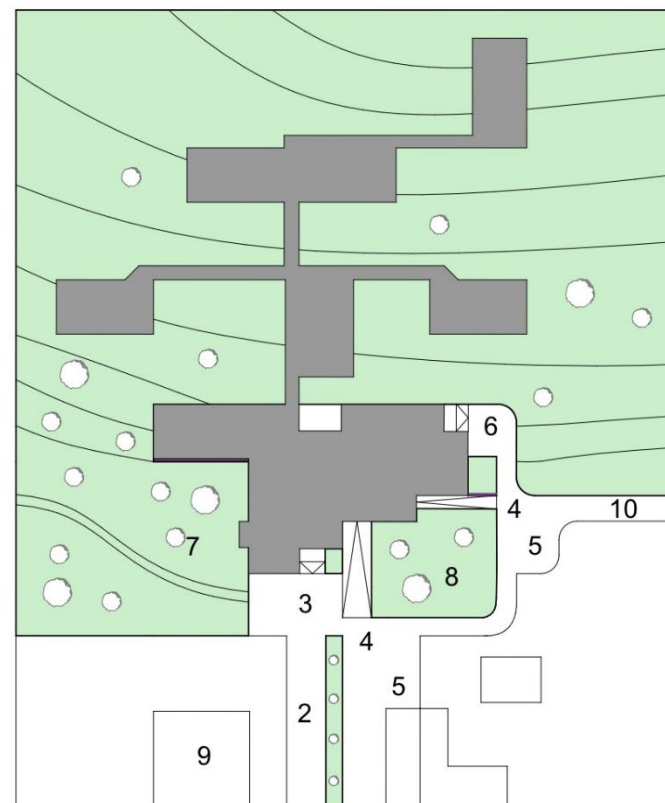
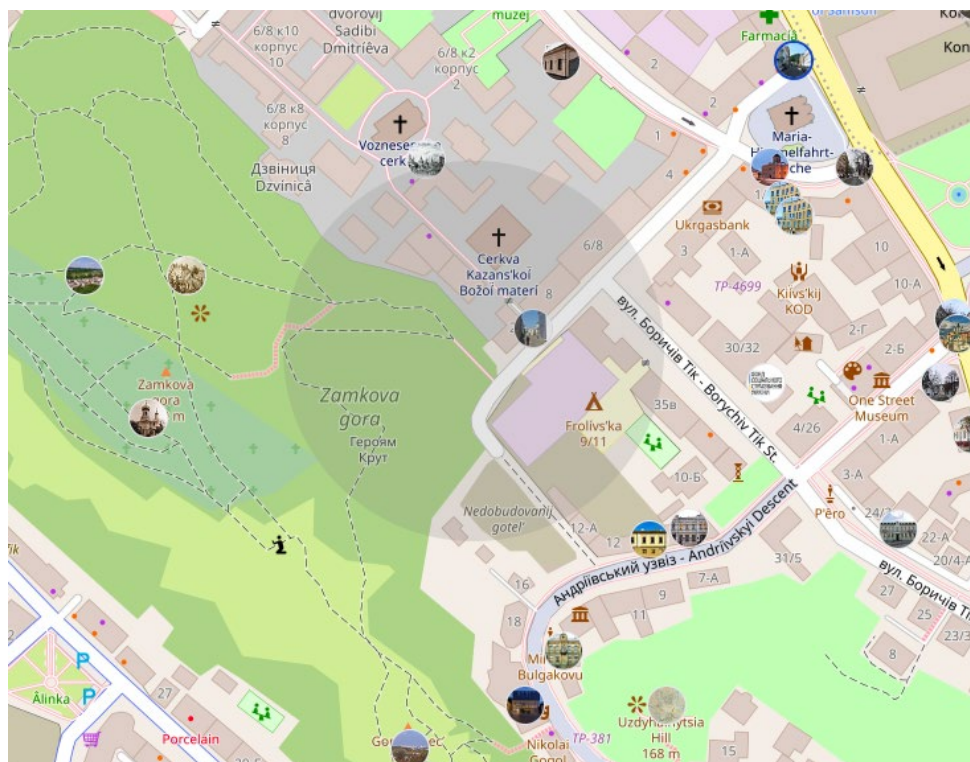
Рис. 2.1. вул. Флорівська

Іл. 2.2. Флорівський монастир

Іл. 2.3 Церква Богоматері Пирогощі.

- Експлікація до генплану:
1. Готель.
 2. Підхід до готелю.
 3. Головний вхід.
 4. Під'їзд до підземного паркінгу.
 5. Розворотний майданчик.
 6. Під'їзд до господарського блоку будівлі.
 7. Міні-сквер.
 8. Розарій.
 9. Малоповерхова житлова забудова.
 10. Службовий під'їзд.

Генплан М 1:500

Завдяки терасному розташуванню на рельєфі кожен номерний блок має оптимальне природне освітлення та вентиляцію. Це дозволяє мінімізувати витрати на штучне освітлення та кондиціонування, що сприяє енергоефективності будівлі. Різномірність блоків також допомагає уникнути затінення нижніх рівнів, що робить інсоляцію максимально ефективною.

Загальна схема. Аксонометричний перетин

Іл. 3.11. Інтер'єр ресторану

Іл. 3.12. Інтер'єр номеру 1 класу комфортності

3.3. Пластична мова архітектури як засіб взаємозв'язку об'ємно-композиційної структури нової і складеної забудови

Пластична мова архітектури готелю визначається передусім специфікою рельєфу ділянки, що обумовлює багаторівневу просторову композицію та унікальне формування об'ємно-планувальної структури.

Рельєф диктує і характер фасадних рішень: великі засклені площини розташовані так, щоб відкривати краєвиди на навколишні природні та міські ландшафти. Оздоблення виконане з використанням матеріалів, що гармоніюють із природним середовищем, зокрема каменю та деревини, що підсилює зв'язок архітектури з ландшафтом.

3.4. Висновки до розділу 3:

- У результаті дослідження особливостей об'ємно-композиційної гармонізації споруди готелю з навколишнім середовищем встановлено, що ефективна інтеграція будівлі в природний рельєф вимагає сучасних архітектурно-планувальних рішень.
- Оптимізація функціонально-планувальної структури передбачає використання терасного компонування поверхів відповідно до перепадів рельєфу. Це дозволяє мінімізувати земляні роботи та зберегти природні характеристики ділянки.
- Об'ємно-просторовий взаємозв'язок готелю з оточенням реалізується через терасне розміщення блоків, що забезпечує органічне вписування в ландшафт.
- Пластична мова архітектури готелю виражається через поєднання з каменем скляних поверхонь фасадів, що віддзеркалюють природне та антропогенне оточення.

Таким чином, комплексний підхід до проектування дозволяє створити архітектурний об'єкт, що відповідає вимогам гармонізації з рельєфом та збереженню природного ландшафту.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

- 1) В результаті дослідження проаналізовано джерельну базу з проєктування готелів на складному рельєфі, враховуючи вітчизняний та зарубіжний досвід.
- 2) Розкрито типологічні особливості готелів у сучасному містобудівному контексті, з урахуванням функціонального призначення та рівню комфорту.
- 3) Досліджено принципи об'ємно-просторового вирішення готельних комплексів у складних ландшафтних умовах.
- 4) Розроблено підхід до гармонійної інтеграції готельної забудови в природне та архітектурне середовище.
- 5) Визначено вплив архітектурно-композиційних рішень на сприйняття готельної споруди в архітектурно-природному історично успадкованому середовищі..

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Організація Об'єднаних Націй. До 2050 року в містах житиме 68% населення світу - ООН. Уніан. URL: <https://www.unian.ua/world/10120271-do-2050-roku-v-mistah-zhitime-68-naselennya-svitu-oon.html> (дата звернення: 19.01.2025).
2. ДБН В.1.1-24:2009. Захист від небезпечних геологічних процесів, шкідливих експлуатаційних впливів, від пожежі. Захист від небезпечних геологічних процесів. Основні положення проектування. На заміну СНиП 2.01.15-90 ; чинний від 2011-01-01. Вид. офіц. Київ : М-во регіон. розвитку та буд-ва України, 2009. 55 с.
3. ДБН В.2.2-20:2008. Будинки і споруди. Готелі. Зі Зміною № 1. Чинний від 2019-10-01. Вид. офіц. Київ : М-во регіон. розвитку та буд-ва України, 2008. 58 с.
4. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування і забудова територій. Чинний від 2019-10-01. Вид. офіц. Київ : М-во регіон. розвитку, буд-ва та житлово-комун. госп-ва України, 2019. 185 с.
5. Лінда, С. М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд [Текст] : навч. посіб. / С. М. Лінда ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - 2-ге вид., випр. і допов. - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. - 642 с. : рис., табл. ISBN 978-617-607-423-6
6. Брідня Л. Ю. Архітектурне проектування будівель і споруд тимчасового колективного проживання : навч. посіб. Київ : КНУБА, 2012. 64 с.
7. Гирич І. Б. Історичний путівник по Києву: український Київ ХІХ – поч. ХХ ст.: Культурологічний есей. Київ : Укр. пропілеї, 2016. 709 с.

8. Ксенофонтова І. В. Основні архітектурні прийоми, що використовуються при будівництві в умовах складного рельєфу та способи будівництва на рельєфі. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. 2010. № 24. С. 417-421. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spam_2010_24_59.
9. Хараборська Ю. О., Сушко П. С. Деякі особливості будівництва нових об'єктів в історичному середовищі (на прикладі Києва). Сучасні проблеми архітектури та містобудування. 2016. № 42. С. 126-136. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpam_2019_13_23.
10. Трошкіна О. А., Ковалик М. В. Вплив масштабності на проектування нових форм в історичному середовищі. Проблеми розвитку міського середовища. 2014. № 1. С. 179–186. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prms_2014_1_17.
11. Риндюк С. В., Максименко М. А., Ліпковська К. А. Архітектурно-планувальна організація готельних споруд. Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. 2020. № 2. С. 166–173. DOI: <https://doi.org/10.31649/2311-1429-2019-2-166-173>.
12. Чинь, Френсіс Д. К. Архитектура. Форма, пространство, композиция / Пер. з англ. Е. Нетесовой. – М.: АСТ Астрель, 2005. – 399 с.
13. Історичні готелі України – де зазирнути в минулі століття – Bungalo. Bungalo. URL: <https://bungalo.com.ua/ukraine/istorychni-goteli-ukrayiny-de-zazyrnuty-v-mynuli-stolittya/> (дата звернення: 18.02.2025).

14. "Прем'єр-Палас": історія найбільшого готелю киева - kyiv- future.com.ua.kyiv-future.com.ua.
URL:[https://kyiv- future.com.ua/uk/articles-premyer-palas-istoriya-najbilshogo-gotelyu-kyyeva/](https://kyiv-future.com.ua/uk/articles-premyer-palas-istoriya-najbilshogo-gotelyu-kyyeva/) (дата звернення: 09.12.2024).
15. Hilton kyiv. Hilton. URL: [https://www.hilton.com/en/hotels/kbphihi-hilton- kyiv/](https://www.hilton.com/en/hotels/kbphihi-hilton-kyiv/) (date of access: 09.12.2024).
16. Н-Tower, київ. Енциклопедія Новобудов – Всі новобудови України–NOVOBUDOVY.com.URL: <https://novobudovy.com/novobudovy-kyieva/gotelno-zhitlovij-kompleks-h-tower-m-kiiv-bul-shevchenka> (дата звернення: 09.12.2024).
17. <https://www.akoval.com.ua/gostinitsa-kempinski-odessa-v-odesskom-torgovom-morskom-portu/>
18. <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D0%B0%D1%82%D0%BE-%D0%A4%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D0%BA>
19. <https://besthotels.wiki/ispaniya/luchshie-oteli-ibitsy/>
20. https://en.wikipedia.org/wiki/InterContinental_Shanghai_Wonderland
21. https://en.wikipedia.org/wiki/Template:The_Leading_Hotels_of_the_World_in_Europe
22. Прибєга Л. В. Охорона та реставрація об'єктів архітектурно- містобудівної спадщини України: методологічний аспект. – К.: Мистецтво, 2009. – 304 с.

Дякую за увагу!